

ארמי אובד אבי

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי ויָרַד מִצְרַיִם ויָגֵר שָׁם בְּמִתֵּי מַעֲט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם וְרַב. וַיִּרְעוּ אֶתְנֵנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה" (דברים כו ה-ו)

רצה לעקור את הכל

"ותתיב ותימר קדם יי אלהך לבן ארמאה בעא לאובדא ית אבא ונחת למצרים ודר תמן בעם זער והוה תמן לעם רב תקיף וסגיי" (תרגום אונקלוס)

"והיא שעמדה לאבותינו ולנו. שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מיָדָם. צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות לעקב אבינו. שפירעה לא גזר אלא על הזכרים ולכן בקש לעקור את הכל. שנאמר: 'ארמי אבד אבי ויָרַד מִצְרַיִם ויָגֵר שָׁם בְּמִתֵּי מַעֲט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם וְרַב" (הגדה של פסח)

ע"י החלפת בנותיו ירדנו למצרים

"מה ענין וירד מצרימה אצל ארמי אובד אבי? וי"ל כי כל הגרמה לירידת מצרים היתה קנאת יוסף שקנאו בו אחיו, ומי גרם להם, לבן שיעקב בתחילה עבד ברחל והחליפה לו, ואילו לא היה מחליפה לו, היה נושא את רחל בתחילה והיה יוסף הבכור ולא היו מקנאין בו כי לו משפט הבכורה" (הגדת חוקת הפסח בשם מהר"י בי רב)

מי שגלגל גלות מצרים היה ארמי במה שהחליף לו את לאה ברחל שעל ידי כן נתגלגל בקנאתם שוירד מצרימה, כי אם היה מיד לוקח את רחל מיד היה נולד יוסף במקום ראובן וסרה קנאת אחיו וירידת מצרים יוסף ואביו אחריו. אך עתה ארמי היה אובד אבי שסיבב שוירד מצרימה (האלשיך הקי תחילת תבוא) ע"י לבן הארמי שהחליף רחל בלאה נגרם שירדו למצרים, ע"כ "לעולם אל ישנה אדם בין הבנים שבשביל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף... וירדו אבותינו למצרים" (שבת י:.) (האלשיך הקי)

לבן ביקש לעקור הכל וירידתנו למצרים נבעה מכך שהחליף רחל בלאה (הגדה של פסח בית ישראל לרבי יצחק יהושע מקרעליטש עמי מח).

"דהנה כתיב 'ארמי אבד אבי ויָרַד מִצְרַיִם' משמע שלבן היה סיבה לירידת יעקב למצרים, והיינו ע"י שרימה אותו ונתן לו את לאה במקום רחל, וע"ז נתחלקה הבכורה, שבמעשה היה ראובן הבכור, ובמחשבה היה יוסף הבכור, ואילמלא זה היה יוסף בכור שלם" (ארץ צבי עה"ת ס"ד)

רימהו לבן ונתן לו את לאה, יצא שיוסף לא היה בכור בני יעקב, ולכך לא הכירו האחים בגדלותו ונחלקו עליו, וכך נתגלגל שירדו למצרים אך חשוב שנדע שכל זה לא בגללו אלא ע"פ הדבור (בצילא פסח תשעג כ, נצבים תשעג יא, אמור תשע"א יא, פסח תשעו יא)

נזקים נוספים

"צער גדול גרם בהטעיית הצדיק, וגרם פיזור תוקף הקדושה... כי זו סיבה שנעקרה קדושת הבכור אשר בו יתקבצו מלכות וכהונה... ולצד המעשה שחשב יעקב ברחל ועשה פעולתו בלאה נתפזרו בחינות הקדושה ותחלש גבורת הקודש" (אוה"ח הקי' בראשית כט כג)

החלפת רחל בלאה ע"י לבן - מקור המחלוקת בישראל "ארמי אובד אבי" (תפארת יעקב זיסלמן עמי ל"ו)

כוונת לבן

"וישמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'
איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'
ערוה אביד וערוה אמד לא תגלה אמד הוא לא תגלה ערוה.
ערוה אשת אביד לא תגלה ערוה אביד הוא.
ערוה אחותד בת אביד או בת אמד מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה ערוה.
ערוה בת בנד או בת בתד לא תגלה ערוה כי ערוהד הנה.
ערוה בת אשת אביד מולדת אביד אחותד הוא לא תגלה ערוה.
ערוה אחות אביד לא תגלה שאר אביד הוא.
ערוה אחות אמד לא תגלה כי שאר אמד הוא.
ערוה אחי אביד לא תגלה אל אשתו לא תקרב דדתד הוא.
ערוה פלתד לא תגלה אשת בנד הוא לא תגלה ערוה.
ערוה אשת אחיד לא תגלה ערוה אחיד הוא.
ערוה אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערוה שארה הנה זמה הוא.
ואשה אל אחתה לא תקח לצרר לגלות ערוה עליה בחייה.
ואל אשה בנדת טמאה לא תקרב לגלות ערוה.
ואל אשת עמיתד לא תתן שכבתד לזרע לטמאה בה.
ומזרעד לא תתן להעביר למלד ולא תחלל את שם אלקיד אני ה'
ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא.
ובכל בהמה לא תתן שכבתד לטמאה בה ואשה לא תעמד לפני בהמה לרבעה תבל הוא.
אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה..." (ויקרא יח)

לצרר - לשון צרה לעשות את זו צרה לזו (רש"י)

"יפרש הכתוב טעם האיסור, יאמר שאינו ראוי שתקח אשה אל אחותה לצרור אותן זו לזו, כי הן ראויות שתהיינה אוהבות זו לזו, לא שתהיינה צרות..." (רמב"ן ויקרא יח)

לבן סבר שאם יביא לידי כך שבניו של יעקב יהיו אחים חורגים, כי אז תגבר השטנה ההדדית עד כדי השמדה הדדית (דיוקים לרב וולף בראשית רה, דברים שלד)
רצה לבן שיעקב ירבה נשים כי קיווה, שבני הנשים השונות יהרגו זה את זה "ארמי אובד אבי" (דיוקים בראשית תנה)